

Granskning av regionens ansvar för förtroendevaldas trygghet

Region Dalarna

Juni 2022

Fredrik Birkeland, certifierad kommunal revisor

Nikolina Djurovic, revisionskonsult

Lena Salomon, certifierad kommunal revisor

Samlad bedömning och rekommendationer

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Dalarna fått i uppdrag att granska i vilken omfattning regionen tar ansvar för de förtroendevaldas trygghet i sitt demokratiska uppdrag. Syftet med granskningen är att bedöma om regionen på ett tillräckligt och ändamålsenligt sätt arbetar med att säkerställa de förtroendevaldas trygghet.

Efter genomförd granskning är vår samlade bedömning att regionen **ej bedriver** ett ändamålsenligt och tillräckligt arbete med att säkerställa de förtroendevaldas trygghet. Den samlade bedömningen grundar sig på bedömningen av respektive revisionsfråga, som framgår löpande i rapporten samt som sammanfattning nedan.

Revisionsfrågor	Bedömning
1. I vilken utsträckning tar Region Dalarna ansvar för de förtroendevaldas trygghet?	Ej uppfylld
2. Finns anvisningar/stöd för hur förtroendevalda ska agera vid hot, våld eller trakasserier och är dessa ändamålsenliga samt kända av de förtroendevalda?	Delvis uppfylld
3. Är skyddet av de förtroendevalda och beredskapen för till exempel utomparlamentariska aktioner i samband med offentliga sammanträden tillräckligt och ändamålsenligt?	Ej uppfylld
4. Finns beredskap/rutiner för att stödja förtroendevalda som utsätts för hot, våld eller trakasserier? (till exempel samtalsstöd, stöd i mediakontakter)	Delvis uppfylld
5. Bedrivs något arbete för att förebygga hot och trakasserier?	Ej uppfylld
6. Har regionen någon uppföljning /kontroll för att följa upp och återrapportera incidenter?	Ej uppfylld
7. Finns etablerade samverkansforum eller liknande mellan regionen, de politiska partierna, polis och kommunerna i Dalarna?	Ej uppfylld

Rekommendationer

Efter genomförd granskning rekommenderar vi regionstyrelsen att:

- Tydliggör Region Dalarnas ansvar för de förtroendevaldas trygghet genom att fastställa regiongemensamt styrande dokument angående hot, hat och våld mot förtroendevalda. Vi vill särskilt framhålla att det i detta dokument även bör ingå när förtroendevalda utsätts för hot och hat i sociala medier. En annan viktig

aspekt att beakta är förekomsten av desinformation som kan utgöra grund för hot och hat mot förtroendevalda.

- Se över och aktualisera regionens säkerhetspolicy från år 2010.
- Etablera rutiner för samt säkerställ att skyddet av de förtroendevalda och beredskapen för till exempel utomparlamentariska aktioner i samband med sammanträden är tillräckligt.
- Etablera rutiner för hur inträffade händelser ska rapporteras samt för när och hur händelser av hot, hat och våld riktat mot förtroendevalda ska polisanmälas.
- Utveckla systematiken i det förebyggande arbetet för förtroendevaldas trygghet. I detta bör särskilt beaktas olika grupper av förtroendevalda utifrån olika behov av åtgärder vid utsatthet samt risken för att bli utsatt. Det förebyggande arbetet kan exempelvis handla om att införa en systematik kring informations- och utbildningsinsatser, genomförandet av lokala trygghetsundersökningar samt framtagande av anvisningar och checklistor. Utbildningsinsatser bör genomföras vid fler tillfällen än i samband med att mandatperioden startar.
- Etablera samverkansforum eller liknande mellan regionen, de politiska partierna, polis och kommunerna i Dalarna i syfte att skapa ett effektivt förebyggande arbete för förtroendevaldas trygghet samt som forum att dela information och erfarenheter.

Innehållsförteckning

Samlad bedömning och rekommendationer	1
1. Inledning	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte och revisionsfrågor	4
1.3 Revisionskriterier	5
1.4 Avgränsning	5
1.5 Metod	5
2. Granskningsresultat	6
2.1 Roller och ansvar kopplat till de förtroendevaldas trygghet	6
2.2 Anvisningar och rutiner	8
2.3 Skydd och rutiner i samband med offentliga sammanträden	10
2.4 Rutiner för att hantera uppkomna situationer och stöd	12
2.5 Det förebyggande arbetet	13
2.6 Uppföljning av inträffade incidenter	15
2.7 Samverkansforum med andra aktörer	16

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Brott som hot, våld, trakasserier, otillåten påverkan etc riktade mot förtroendevalda i bland annat kommuner och regioner utgör ett hot mot det representativa demokratiska systemet. Utsattheten kan t ex leda till att förtroendevalda lämnar sina uppdrag i förtid eller fattar andra beslut än vad som ursprungligen var tänkt. Mot denna bakgrund skärptes straffen för brott som begås mot förtroendevalda från och med 1 januari 2020.

Ansvar för de förtroendevaldas trygghet är inte helt tydligt. Till exempel är arbetsmiljölagen inte tydlig utifrån detta perspektiv. Flera myndigheter och organisationer är också involverade i arbetet, till exempel polisen, SÄPO och de förtroendevaldas egna partiorganisationer.

En analys från Sveriges kommuner och regioner (SKR) år 2019 visar också på stora variationer mellan olika kommuner och regioner. Vissa kommuner och regioner tar ett fullt ansvar för de förtroendevaldas säkerhet med utgångspunkt i de förtroendevaldas förutsättningar i sitt demokratiska uppdrag. Andra kommuner och regioner tydliggör istället att det är de politiska partierna som har ansvaret för de förtroendevaldas säkerhet.

Bland annat med anledning av att år 2022 är valår ser revisorerna i Region Dalarna en risk i att hot, våld, trakasserier eller olika utomparlamentariska aktioner riktade mot förtroendevalda kan öka. De har därför funnit skäl att granska i vilken omfattning regionen tar ansvar för de förtroendevaldas trygghet i sitt demokratiska uppdrag.

1.2 Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om regionen på ett tillräckligt och ändamålsenligt sätt arbetar med att säkerställa de förtroendevaldas trygghet. Följande revisionsfrågor har formulerats för att uppnå syftet med granskningen:

1. I vilken utsträckning tar Region Dalarna ansvar för de förtroendevaldas trygghet?
  - a. Finns antagna policydokument eller motsvarande som reglerar regionens ansvar?
  - b. Är dessa dokument i förekommande fall aktuella och demokratiskt beslutade?
2. Finns anvisningar/stöd för hur förtroendevalda ska agera vid hot, våld eller trakasserier och är dessa ändamålsenliga samt kända av de förtroendevalda?
3. Är skyddet av de förtroendevalda och beredskapen för till exempel utomparlamentariska aktioner i samband med offentliga sammanträden tillräckligt och ändamålsenligt?

4. Finns beredskap/rutiner för att stödja förtroendevalda som utsätts för hot, våld eller trakasserier? (till exempel samtalsstöd, stöd i mediakontakter)
5. Bedrivs något arbete för att förebygga hot och trakasserier? (Till exempel i form av kartläggningar och riskbedömningar löpande eller vid kontroversiella beslut, utbildning av förtroendevalda, förebyggande säkerhetssamtal, kontrollpunkter i internkontrollplaner)
6. Har regionen någon uppföljning /kontroll för att följa upp och åiterrapportera incidenter?
7. Finns etablerade samverkansforum eller liknande mellan regionen, de politiska partierna, polis och kommunerna i Dalarna?

1.3 Revisionskriterier

Revisionskriterierna utgörs i huvudsak av praxis på området (bland annat SKR:s enkätundersökning om hot och hat mot förtroendevalda, 2022) samt lokala styrande dokument inom området.

1.4 Avgränsning

Revisionsobjekt är regionstyrelsen.

1.5 Metod

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier av relevanta styrdokument, intervjuer samt en enkätundersökning.

Enkätundersökningen skickades ut till samtliga förtroendevalda i Region Dalarna för att undersöka förekomst av hot och våld, kännedom om rutiner/ stöd samt kunskap eller behov av kunskap inom området. Totalt skickades enkäten ut till 249 förtroendevalda. Svarsfrekvensen i enkäten uppgick till 19 procent (47 stycken förtroendevalda). Tre påminnelser skickades ut. Vidare skickades information om enkäten med uppmaning om att påminna förtroendevalda att besvara den till samtliga intervjuade presidium samt till nämndsekreterarna. Den låga svarsfrekvensen kan bero på att en del förtroendevalda är ersättare och inte bevakar sin @regiondalarna.se - mejl. Trots att svarsfrekvensen är relativt låg ser vi att enkätresultatet ger värdefull information och är relevant att använda som revisionsbevis utifrån att urvalet omfattade hela populationen (samtliga förtroendevalda i Region Dalarna). Enkätresultatet tillsammans med intervjuer och dokumentstudier ger oss en helhetsbild som den revisionella bedömningen grundar sig på.

Slutligen har intervjuer genomförts med följande funktioner:

- Regionens säkerhetschef
- Regionstyrelsens (tillika hälso- och sjukvårdsnämndens) presidium
- Kollektivtrafiknämndens presidium
- Kultur- och bildningsnämndens presidium

De intervjuade har haft möjlighet att sakgranska innehållet i rapporten.

2. Granskningsresultat

SKR har under 2022 genomfört en enkätundersökning för femte gången till samtliga 310 medlemmar för att följa hur det systematiska arbetet med att hantera hot och hat mot förtroendevalda har utvecklats. Resultatet stärker SKR:s bild att det förebyggande arbetet behöver utvecklas och att kommunernas och regionernas ansvar behöver tydliggöras. I enkätundersökningen framgår bland annat följande:

- I 60 procent av kommunerna och 78 procent av regionerna finns ett beslutat styrande dokument angående hot, hat och våld mot förtroendevalda.
- I 51 procent av kommunerna och 75 procent av regionerna finns beslut angående vilket ansvar som kommun eller region ska ta för de förtroendevaldas trygghet inom ramen för sitt demokratiska uppdrag.
- Det är 48 procent av kommunerna och 67 procent av regionerna som har fattat ett beslut om att införa ett förebyggande system, och 54 procent av kommunerna och 94 procent av regionerna som har ett beslut om ett omhändertagande system.

Enkätens resultat stärker enligt SKR deras bild:

- angående behovet av att i lagstiftningen tydliggöra ansvaret för de förtroendevaldas trygghet och säkerhet i deras demokratiska uppdrag.
- att det finns behov av att fortsatt utveckla systematiken särskilt avseende det förebyggande arbetet.
- att det finns behov av att utveckla det systematiska arbetet i kommuner och regioner, för att möta olika grupper av förtroendevalda utifrån olika behov av åtgärder vid utsatthet.

I följande avsnitt redovisas de iakttagelser och bedömningar som vi har gjort kopplat till respektive revisionsfråga i granskningen av arbetet med förtroendevaldas trygghet i Region Dalarna.

2.1 Roller och ansvar kopplat till de förtroendevaldas trygghet

Revisionsfråga 1: I vilken utsträckning tar Region Dalarna ansvar för de förtroendevaldas trygghet?

- a. Finns antagna policydokument eller motsvarande som reglerar regionens ansvar?*
- b. Är dessa dokument i förekommande fall aktuella och demokratiskt beslutade?*

2.1.1 Iakttagelser

Inom ramen för granskningen har vi tagit del av *säkerhetspolicy Landstinget Dalarna*. Vi noterar att dokumentet senast är reviderat april 2010, det vill säga lite mer än ett

decennium sedan. Dokumentet har inte uppdaterats sedan Landstinget blev Region Dalarna den 1 januari 2019. Det framgår inte av säkerhetspolicyn om vem som beslutat eller fastställt policyn.

Av säkerhetspolicyn framgår att regionen ska tillhandahålla en säker och trygg miljö för patienter, brukare, anställda och allmänhet. Huvudprincipen är att ansvaret för säkerhetsarbetet följer verksamhetsansvaret på alla nivåer i alla verksamheter. Säkerhetsarbetet bedrivs som en integrerad del i det dagliga arbetet. Det förutsätter att personalen är välinformerad och att chefer på alla nivåer har och förmedlar den kunskap som behövs för att kunna hantera säkerhetsfrågorna och säkerställer att tillämpliga styrdokument följs inom det egna ansvarsområdet. Säkerhetschefen ansvarar för funktionell samordning av säkerhetsarbetet mellan de olika säkerhetsområdena.

Av intervjuer framgår att säkerhetschefen ansvarar för enheten Säkerhet, Risk och Beredskap som jobbar strategiskt med bland annat säkerhetsfrågor. Det finns enligt uppgift ingen dokumenterad uppdragsbeskrivning för enheten. I intervju beskrivs att enheten är en stödfunktion som vid behov kan stötta och hantera händelser kopplat till hat, hot och våld som riktas mot förtroendevalda i regionen. Det finns dock inget uttalat uppdrag om att enheten eller säkerhetschefen ska arbeta proaktivt eller förebyggande med de förtroendevaldas trygghet.

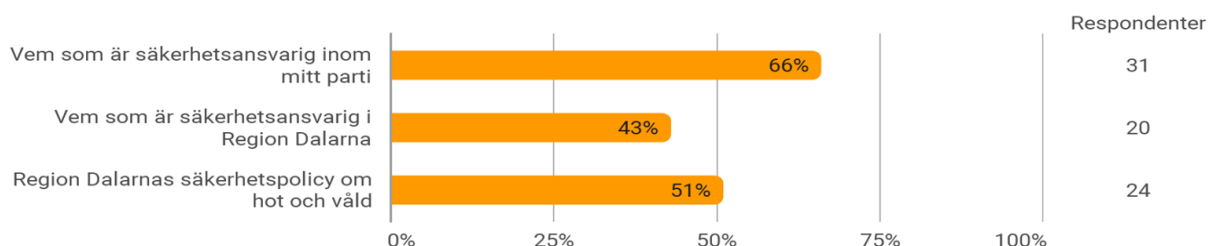
Säkerhetschefen upplever att enhetens ansvar kring de förtroendevaldas trygghet främst ligger i att skapa trygghet vid exempelvis fullmäktigemöten och sammanträden i de fall dessa sker i regionens lokaler. På samma sätt ansvarar enheten för säkerheten i de lokaler där heltidspolitiker har sina arbetsplatser. Det finns inga dokumenterade rutiner vad som gäller vid till exempel regionfullmäktige eller andra typer av sammanträden.

Under intervjuer med de förtroendevalda framgår att ansvarsfrågan är komplex då en förtroendevald politiker befinner sig i många olika situationer och roller. Till exempel kan en förtroendevald politiker både vara ledamot i regionstyrelsen och i en nämnd, samtidigt som denne i andra sammanhang representerar en kommunal nämnd i sin hemkommun eller sitt politiska parti i en valrörelse. Det finns dock en samstämmig bild bland de förtroendevalda vi intervjuat att det finns möjlighet att vända sig till säkerhetschefen om något skulle inträffa.

I enkäten ställde vi en fråga kring kännedom om säkerhetsansvaret. Det fanns möjlighet att fylla i flera svarsalternativ och resultatet visade att 66 procent har kännedom om vem som är säkerhetsansvarig inom sitt parti, 43 procent har kännedom om vem som är säkerhetsansvarig i Region Dalarna samt att 51 procent har kännedom om Region Dalarnas säkerhetspolicy om hot och våld.

Diagram 1: Enkätresultat: Jag har kännedom om: (Välj de alternativ som stämmer för dig)

Det framgick av fritextsvar att det var några av respondenterna som inte kände till någon av punkterna och att några av respondenterna inte kände till vem som var säkerhetsansvarig. En del angav att de själva har tagit reda/ får själva ta reda på vem som är säkerhetsansvarig när det behövs.

2.1.2 Bedömning

I vilken utsträckning tar Region Dalarna ansvar för de förtroendevaldas trygghet?

a. Finns antagna policydokument eller motsvarande som reglerar regionens ansvar?

b. Är dessa dokument i förekommande fall aktuella och demokratiskt beslutade?

Revisionsfrågan bedöms ej vara uppfylld.

Det finns endast ett styrdokument med bäring på de förtroendevaldas trygghet i Region Dalarna, vilket består av en säkerhetspolicy som senast reviderades i april 2010. I detta anges inget om Region Dalarnas ansvar för de förtroendevaldas trygghet, mer än en generell skrivning om regionens ansvar för säkerheten i regionens egna lokaler. Vi kan i granskningen inte se att Region Dalarna uttalat eller beslutat om vilket ansvar som regionen ska ta för de förtroendevaldas trygghet inom ramen för sitt demokratiska uppdrag. Enligt SKR:s enkätundersökning från år 2022 finns det i 75 procent av regionerna beslut angående vilket ansvar som regionen ska ta för de förtroendevaldas trygghet inom ramen för sitt demokratiska uppdrag. Av intervjuerna framgår att ansvarsfrågan är komplex utifrån de många roller en förtroendevald politiker kan ha.

2.2 Anvisningar och rutiner

Revisionsfråga 2: Finns anvisningar/stöd för hur förtroendevalda ska agera vid hot, våld eller trakasserier och är dessa ändamålsenliga samt kända av de förtroendevalda?

2.2.1 Iakttagelser

De intervjuade framför att det inte är vanligt förekommande med hot och våld riktat mot förtroendevalda, men att det förekommer. De förtroendevalda som varit mest drabbade har varit de som varit ansiktet utåt för beslut som på något sätt kan ses som känsliga beslut, till exempel regionens beslut om krav på vaccinationsbevis för anställda kopplat till covid-19-pandemin. På sociala medier beskrivs att det är mer förekommande med hat och ett tufft debattklimat snarare än direkta hot. Hanteringen av hot via sociala

medier har skötts på sådant sätt att man fått blockera användare och i enstaka fall har även polisanmälningar upprättats. Av enkätresultatet framgår att 8 procent av respondenterna varit utsatta för hot eller trakasserier i sin roll som förtroendevald under mandatperioden. Ingen uppges dock ha varit utsatt för skadegörelse eller våld i sin roll som förtroendevald under mandatperioden.

Under senare tid har det även blivit mer vanligt förekommande med desinformation i Sverige. Ett exempel som lyfts under en av våra intervjuer är situationer när en politiker har uttryckt sig om en fråga som sedan felaktigt har översatts till annat språk i kanaler utom regionens kontroll. Detta har resulterat i missuppfattningar och att egna tolkningar har skapats hos vissa grupper som sedan riktat hat eller hot mot berörda politiker. Det finns också en medvetenhet om risken för ökad desinformation inför valrörelsen, bland annat utifrån kriget i Ukraina och Sveriges ansökan om NATO-medlemskap.

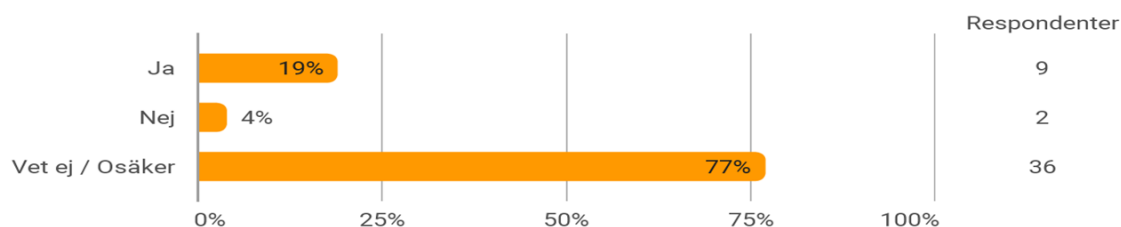
Samtliga intervjuade beskriver att om det skulle ske en hotfull eller våldsamt situation så vänder man sig till säkerhetschefen, om det rör sig om en allvarlig händelse. Det finns däremot inte någon skriftlig anvisning, checklista eller liknande kring hur förtroendevalda ska agera eller vem man ska vända sig till vid hot, våld och trakasserier.

Säkerhetschefen uppger att denne kan agera som stöd vid inträffade händelser av hot och våld riktat mot förtroendevalda.

I intervjuer med de förtroendevalda lyfts också att det inom vissa partier finns tydliga instruktioner och rutiner kring hur man ska agera vid hot, våld och trakasserier. Det beskrivs dock finnas en variation gällande vilka rutiner, anvisningar och stöd som finns mellan de politiska partierna i denna fråga.

I enkäten ställde vi en fråga om det finns regiongemensamma rutiner för hur förtroendevalda ska agera i våldsamma och/eller hotfulla situationer. På frågan svarade 19 procent att det finns rutiner och 4 procent svarar att det inte finns. 77 procent svarar att de är osäkra eller inte vet om rutiner finns kring agerandet i våldsamma och/eller hotfulla situationer.

Diagram 2: Enkätresultat: Det finns regiongemensamma rutiner för hur jag som förtroendevald ska agera i våldsamma och/eller hotfulla situationer (inkl trakasserier/ skadegörelse)

2.2.2 Bedömning

Finns anvisningar/stöd för hur förtroendevalda ska agera vid hot, våld eller trakasserier och är dessa ändamålsenliga samt kända av de förtroendevalda?

Revisionsfrågan bedöms vara delvis uppfylld.

Vi konstaterar att det inte finns någon upprättad anvisning, checklista eller liknande kring hur förtroendevalda ska agera eller vem man ska vända sig till vid hot, våld och trakasserier. Däremot beskrivs i intervjuer att säkerhetschefen kan kontaktas vid inträffade händelser och fungera som stöd i processen, vilket även säkerhetschefen bekräftar. På så sätt ser vi att det till viss del finns stöd för hur förtroendevalda ska agera vid händelser av hot, våld och trakasserier, men främst i ett reaktivt perspektiv.

2.3 Skydd och rutiner i samband med offentliga sammanträden

Revisionsfråga 3: Är skyddet av de förtroendevalda och beredskapen för till exempel utomparlamentariska aktioner i samband med offentliga sammanträden tillräckligt och ändamålsenligt?

2.3.1 Iakttagelser

Vi har inom granskningens ramar inte tagit del av några skriftliga riktlinjer och rutiner kring skydd och beredskap för utomparlamentariska aktioner i samband med offentliga sammanträden.

De intervjuade beskriver att det finns brister i skyddet av de förtroendevalda vid sammanträden i fullmäktige. Lokalen som fullmäktige har sina sammanträden i är i Falun kommuns regi och det beskrivs att det inte finns några ordningsvakter på plats. Sammanträden i fullmäktige är helt öppna för allmänheten och det beskrivs finnas två stora dörrar för ingång och utgång. Det finns ingen specifik ingång eller utgång för just förtroendevalda utan alla använder sig av samma dörrar. Placeringen är förutbestämd för var respektive ledamot ska sitta i salen. Åhörarna placeras på annan plats i samma lokal.

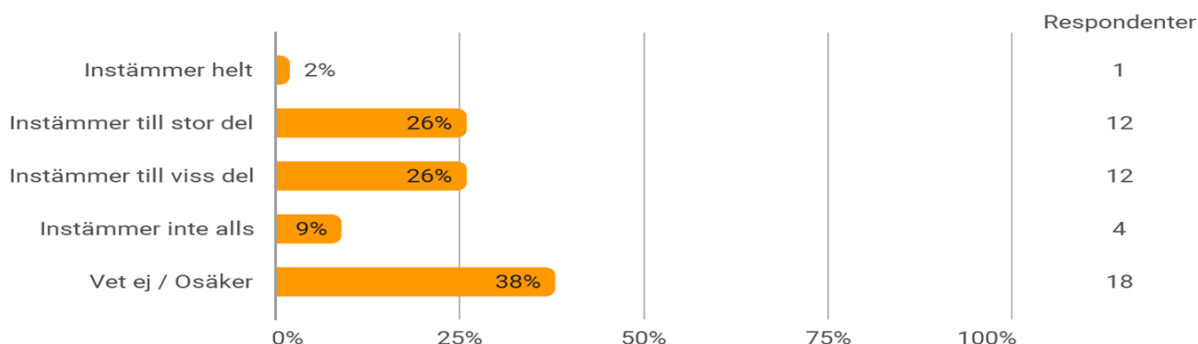
Det görs ingen systematisk eller formell riskanalys inför fullmäktiges sammanträden. Vid kännedom om en aktion eller risk i samband med ett offentligt sammanträde kan det, om det upplevs finnas behov, göras riskanalyser inför mötet. Presidiet gör i dessa fall en bedömning på beredningen tillsammans med säkerhetschef inför sammanträdet. Bedömningen av eventuella åtgärder utgår från att undersöka vad det är för typ av planerad aktion och vilka beslut som ska fattas. Bedömer man att besluten kan orsaka oro eller utomparlamentariska aktioner vidtas åtgärder för att höja säkerheten genom lokalbyte eller se på vilket sätt man ska hantera aktionen för att minska riskerna för hot eller våld. Det finns ingen tydlig rutin eller riktlinje för detta utan all planering sker utifrån den bedömning som görs inför den specifika händelse eller aktion som man fått kännedom om inför ett sammanträde i fullmäktige.

Sammanträden för nämnderna upplevs som mer säkra då de sker i regionens egna lokaler, med ordningsvakter i närheten. Vidare framgår att nämnderna under denna mandatperiod inte fattat några direkt kontroversiella beslut och att risken för utomparlamentariska aktioner bedöms som låg. Nämndernas presidium brukar ha som rutin att gå igenom kallelse och dagordning i syfte att identifiera om några beslut kan komma att ses som känsliga eller kontroversiella. Det sker dock ingen systematisk eller formell riskanalys och säkerhetsenheten är inte involverad.

De intervjuade upplever även en osäkerhet i hur möten utanför regionen ska hanteras ur ett säkerhetsperspektiv, t.ex. vad man bör tänka på. Det finns i dessa situationer inte något tydligt uttalat förhållningssätt eller rutiner för hur man ska agera om en situation uppstår eller för att undvika att en situation uppstår.

I enkäten ställde vi en fråga om skyddet av de förtroendevalda och beredskapen för utomparlamentariska aktioner i samband med offentliga sammanträden är tillräckligt och ändamålsenligt. Det var 28 procent som instämde helt och till stor del i påståendet. 26 procent instämde till viss del och 9 procent instämde inte alls. 38 procent svarade att de är osäkra eller inte vet om skyddet och beredskapen är tillräckligt och ändamålsenligt.

Diagram 3: Enkätresultat: Jag upplever att skyddet av de förtroendevalda och beredskapen för till exempel utomparlamentariska aktioner i samband med offentliga sammanträden är tillräckligt och ändamålsenligt

2.3.2 Bedömning

Är skyddet av de förtroendevalda och beredskapen för till exempel utomparlamentariska aktioner i samband med offentliga sammanträden tillräckligt och ändamålsenligt?

Revisionsfrågan bedöms ej vara uppfylld.

Vi konstaterar att det inte finns några skriftliga riktlinjer och rutiner kring skydd och beredskap för utomparlamentariska aktioner i samband med offentliga sammanträden. Det finns ett informellt tillvägagångssätt för att genomföra riskanalyser samt hantering av kännedom om utomparlamentariska aktioner i samband med offentliga sammanträden. Åtgärder, till exempel i form av lokalbyte, vidtas vid behov i dialog mellan presidiet och säkerhetschefen. Det framkommer i granskningen att de förtroendevalda ser brister i de fysiska lokalernas utformning och säkerhet i samband med offentliga sammanträden.

Vidare framgår att flera förtroendevalda ser en osäkerhet kring hur möten utanför regionens lokaler ska ske och hanteras för att minimera risken för hot, våld eller en otrygg situation.

2.4 Rutiner för att hantera uppkomna situationer och stöd

Revisionsfråga 4: Finns beredskap/rutiner för att stödja förtroendevalda som utsätts för hot, våld eller trakasserier? (till exempel samtalsstöd, stöd i mediakontakter)

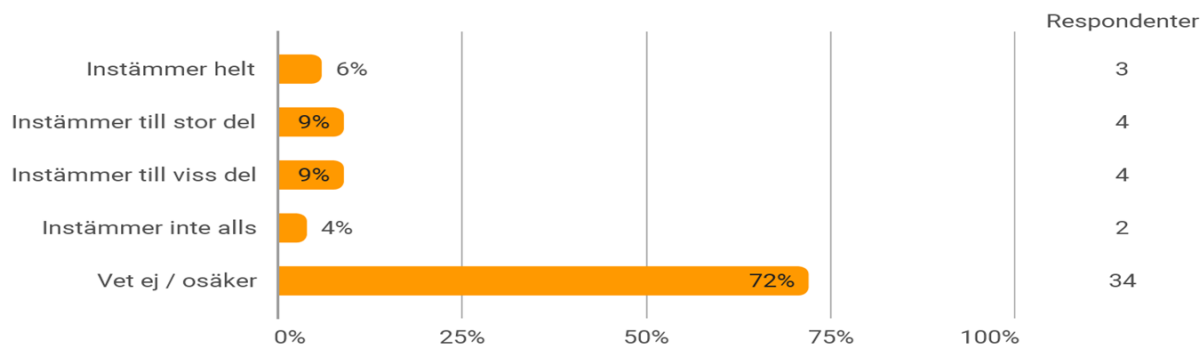
2.4.1 Iakttagelser

Vi har inom granskningens ramar inte tagit del av några skriftliga riktlinjer eller rutiner som beskriver stödet för en förtroendevald som utsätts för hot, våld eller trakasserier. Av intervjuer framgår att det är olika från person till person kring vad de bedömer som hot eller trakasserier, det vill säga, acceptans- och toleransnivån varierar bland förtroendevalda. Vid en av intervjuerna beskrivs att det är ordförande som tar rollen som stöd och för samtal med de förtroendevalda i sin nämnd vid inträffade händelser. Ordförande hjälper personen genom samtal samt vägledning till vem den personen ska vända sig till. I andra intervjuer uppges att man inte känner till vilket stöd som finns och därmed inte vet om det är tillräckligt eller inte. I intervjuer beskrivs att förekomsten av hot och våld inte är vanligt förekommande, men att säkerhetschefen i regel kontaktas när det inträffar. Av intervjuer har de förtroendevalda som varit med om en hotfull situation även uttryckt att stödet från säkerhetschef varit bra. Däremot uppges att det inte finns några skriftliga rutiner och riktlinjer kring hur man ska gå tillväga när något händer.

Det framkommer i intervjuer att det vore önskvärt om det finns en rutin för när och hur man ska polisanmäla en händelse. En sådan rutin skulle kunna fungera som ett stöd för förtroendevalda i syfte att exempelvis minska risken för en ökad acceptans- och toleransnivå och att man låter bli att polisanmäla allvarliga händelser.

Vi ställde en fråga i enkäten om Region Dalarna erbjuder ett tillräckligt stöd till förtroendevalda som utsätts för hot och våld. På frågan svarade 15 procent att de instämmer helt och till stor del i att regionen erbjuder ett tillräckligt stöd vid en inträffad händelse. Det framkommer vidare att 9 procent instämmer till viss del och att 4 procent inte alls instämmer på påståendet. 72 procent uppgav att de är osäkra eller inte vet om Region Dalarna erbjuder ett tillräckligt stöd till förtroendevalda som utsätts för hot och våld.

Diagram 4: Enkätresultat: Region Dalarna erbjuder ett tillräckligt stöd till förtroendevalda som utsätts för hot och våld (t.ex. samtalsstöd, stöd i mediakontakter).

2.4.2 Bedömning

Finns beredskap/rutiner för att stödja förtroendevalda som utsätts för hot, våld eller trakasserier? (till exempel samtalsstöd, stöd i mediakontakter)

Revisionsfrågan bedöms vara delvis uppfylld.

Vi konstaterar att det inte finns några skriftliga riktlinjer eller rutiner som beskriver stödet för förtroendevalda som utsätts för hot, våld eller trakasserier. På samma sätt ser vi att det inte finns några skriftliga riktlinjer eller rutiner för hur förtroendevalda ska agera vid uppkomna händelser, inklusive vad som gäller kring polisanmälan.

Det framkommer dock i intervjuer att det finns ett stöd i form av säkerhetschefen som kan användas vid inträffade händelser, som beskrivs fungera bra.

2.5 Det förebyggande arbetet

Revisionsfråga 5: Bedrivs något arbete för att förebygga hot och trakasserier? (Till exempel i form av kartläggningar och riskbedömningar löpande eller vid kontroversiella beslut, utbildning av förtroendevalda, förebyggande säkerhetssamtal, kontrollpunkter i internkontrollplaner)

2.5.1 Iakttagelser

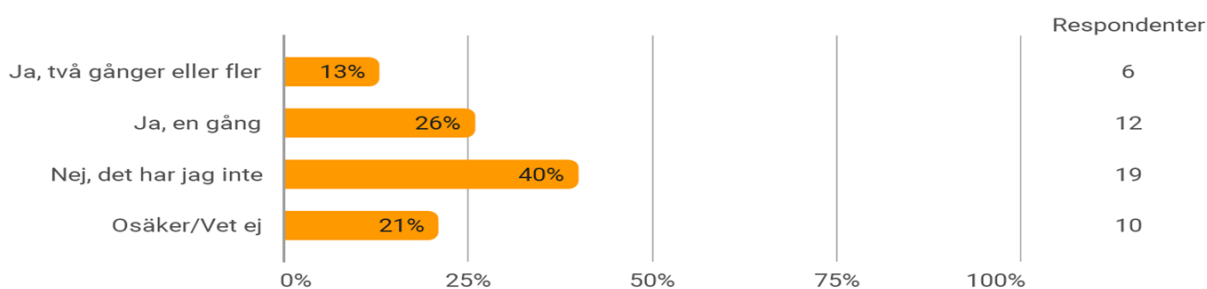
Inför valet 2018 genomfördes en utbildnings-/ informationsinsats där säkerhetschefen och polisen informerade om frågor gällande hot, våld och trakasserier riktat mot förtroendevalda. Under mandatperioden har det därefter inte genomförts några utbildnings- eller informationsinsatser på detta tema. I intervju med säkerhetschef framkommer att det kommer ske en utbildningsinsats/ informationsträff inför valet i september 2022, som ska ske den 13 juni 2022 vid regionfullmäktiges sammanträde. Enligt planeringen kommer säkerhetschef, kommunikationsdirektör och polis att informera kring säkerhet och skydd, men även säkerhet kopplat till sociala medier.

I intervjuer framhålls att det är viktigt att även nyvalda, efter valet i september, får en utbildning och information i dessa frågor, särskilt eftersom vissa kommer vara nya inom politiken och i rollen som förtroendevald.

Utöver ovan nämnda utbildnings- och informationsinsatser har inget förebyggande arbete bedrivits kopplat till förtroendevaldas trygghet, såsom till exempel genomförande av lokal trygghetsundersökning.

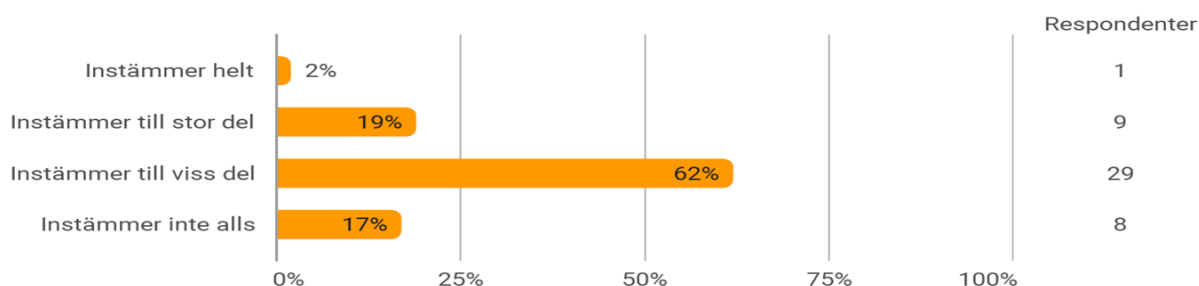
I enkäten vi skickat ut till de förtroendevalda inom regionen ställde vi frågor relaterade till det förebyggande arbetet med hot- och våldssituationer. Från enkäten noterar vi att 39 procent har fått information eller utbildning en eller fler gånger under mandatperioden. 40 procent svarade att de inte har fått någon information eller utbildning och 21 procent svarade att de var osäkra eller inte visste om de fått en utbildning eller information i hur man kan förebygga hot- och våldssituationer.

Diagram 5: Enkätresultat: Jag har under denna mandatperiod (2018-2022) fått information eller utbildning i hur jag kan förebygga hot- och våldssituationer riktat mot mig som förtroendevald i Region Dalarna

Vi ställde även en fråga om det upplevs bedrivs ett aktivt förebyggande arbete för att motverka hot och våld bland förtroendevalda i Region Dalarna. Från enkäten noterar vi att 21 procent instämmer helt eller instämmer till stor del på påståendet samt att 62 procent instämmer till viss del och att 17 procent instämmer inte alls.

Diagram 6: Enkätresultat: Jag upplever att det bedrivs ett aktivt förebyggande arbete för att motverka hot och våld bland förtroendevalda i Region Dalarna

2.5.2 Bedömning

Bedrivs något arbete för att förebygga hot och trakasserier? (Till exempel i form av kartläggningar och riskbedömningar löpande eller vid kontroversiella beslut, utbildning av förtroendevalda, förebyggande säkerhetssamtal, kontrollpunkter i internkontrollplaner)

Revisionsfrågan bedöms ej vara uppfylld.

Vi kan inte se att det bedrivs något förebyggande arbete kopplat till förtroendevaldas trygghet, mer än den utbildnings- och informationsinsats som genomfördes efter valet 2018 samt den insats som planeras till regionfullmäktiges sammanträde i juni 2022. Enligt SKR:s enkätundersökning från år 2022 finns det i 78 procent av regionerna ett beslutat styrande dokument angående hot, hat och våld mot förtroendevalda.

2.6 Uppföljning av inträffade incidenter

Revisionsfråga 6: Har regionen någon uppföljning /kontroll för att följa upp och återrapportera incidenter?

2.6.1 Iakttagelser

Av säkerhetspolicy Landstinget Dalarna framgår att uppkomna avvikelser skall dokumenteras i befintligt avvikelshanteringssystem och löpande analyseras på ett systematiskt sätt för vidare uppföljning och förbättringsarbete för att säkerställa en god och säker vård. Det är dock inte helt tydligt om detta omfattar de förtroendevalda, eller enbart anställda ur ett arbetsmiljöperspektiv samt patienter ur ett patientsäkerhetsperspektiv.

Samtliga intervjuade har bekräftat att det har inte gjorts någon lokal trygghetsundersökning under nuvarande mandatperiod från regionens sida. Det har inte heller gjorts andra undersökningar kopplat till frågor som rör hot och våld riktat mot förtroendevalda. De förtroendevalda rapporterar inte heller in eller registrerar händelser av hot eller våld på något strukturerat sätt, utan vid allvarliga händelser informeras säkerhetschefen.

2.6.2 Bedömning

Har regionen någon uppföljning /kontroll för att följa upp och återrapportera incidenter?

Revisionsfrågan bedöms ej vara uppfylld.

Vi kan inte se att regionen genomför någon systematisk uppföljning av de förtroendevaldas trygghet eller antalet händelser av hot eller våld riktat mot förtroendevalda i Region Dalarna. På så sätt ser vi att det förebyggande arbetet försvåras, då en förutsättning är att ha en god kännedom om förekomsten av händelser genom att säkerställa att samtliga händelser rapporteras in och att acceptans- och toleransnivån inte är för hög.

2.7 Samverkansforum med andra aktörer

Revisionsfråga 7: Finns etablerade samverkansforum eller liknande mellan regionen, de politiska partierna, polis och kommunerna i Dalarna?

2.7.1 Iakttagelser

I intervjuer framkommer att det inte finns några etablerade samverkansforum eller liknande mellan regionen, de politiska partierna, polis och kommunerna i Dalarna där förtroendevaldas trygghet diskuteras. Det uppges dock att dialog med berörda aktörer kan föras vid inträffade händelser, men att det inte finns något formellt eller etablerat samverkansforum. Det beskrivs finnas ett nätverk för säkerhetsskyddschefer i Dalarna samt ett krishanteringsråd i regionen där säkerhetschefen deltar.

2.7.2 Bedömning

Finns etablerade samverkansforum eller liknande mellan regionen, de politiska partierna, polis och kommunerna i Dalarna?

Revisionsfrågan bedöms ej vara uppfylld.

Vi ser att det inte finns några etablerade samverkansforum eller liknande mellan regionen, de politiska partierna, polis och kommunerna i Dalarna där förtroendevaldas trygghet diskuteras.

2022-06-13

Lena Salomon

Uppdragsledare

Fredrik Birkeland

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Dalarna enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av anbud 2022-03-09 samt uppdragsavtal undertecknat 2022-04-20. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.